

Om- och nybyggnation i vårdlokaler på SÄS – Vårdhygieniska risker och förebyggande åtgärder

Förändringar sedan föregående version

Tillägg av förebyggande åtgärder mot spridning av Legionella. Uppdatering av checklista och bildspel.

Sammanfattning

Byggdamm innehåller ofta mögelsporer vilket kan ge svåra infektioner hos patienter med nedsatt immunförsvar. Det är därför viktigt att förhindra att byggdamm sprids från en byggarbetsplats till vårdmiljön.

Byggnadsarbete kan också bidra till spridning och tillväxt av vattenlevande mikroorganismer, exempelvis Legionella, i vattensystem. Legionella kan orsaka allvarlig infektion, främst hos patienter med nedsatt immunförsvar.

Denna riktlinje är ett stöd i riskbedömning och planering av förebyggande åtgärder inför byggarbeten i vårdmiljö. Riktlinjen beskriver åtgärder, samverkan och ansvarsfördelning mellan projektledare, hantverkare och sjukvård vid byggnadsarbeten i vårdlokaler. Som bilagor ingår mallar för checklista respektive samverkansdokument mellan berörda parter.

Innehållsförteckning

Förändringar sedan föregående version	1
Sammanfattning	1
Utförande.....	3
Planering inför byggarbete.....	3
Ansvarsfördelning	3
Arbetsgrupp	7
Källförteckning	7
Bilaga 1, Checklista för att förhindra spridning av damm och vattenlevande mikroorganismer	9
Bilaga 2, Checklista för samverkansprojekt bygg	12

Bilagor

1. Checklista för att förhindra spridning av damm och vattenlevande mikroorganismer
2. Checklista för samverkansprojekt bygg
3. Informerande bildspel

Bakgrund och syfte

Vid byggnads- och rivningsarbete bildas alltid damm. Damm innehåller ofta höga halter av mögelsporer, till exempel Aspergillus. Mögelsporerna är ofarliga för en frisk person men kan orsaka allvarlig sjukdom hos patienter med kraftigt nedsatt immunförsvar. Byggdamm kan också skada eller förstöra känslig apparatur och medicinteknisk utrustning. Genom att avskärma en byggarbetsplats från vårdmiljön förhindras att damm från byggnads- och renoveringsarbete når patienter.

När vattensystem påverkas av byggnadsarbete, exempelvis av vibrationer eller förändringar i vattentryck, kan biofilm innehållande vattenlevande mikroorganismer (ex. Legionella) släppa. När vattensystem stängs av under byggarbete innebär det ökad tillväxt av biofilm, vilket innebär spridningsrisk när systemet åter tas i bruk. Rutiner för ex. genomspolning av vattenledningar förhindrar spridning av vattenlevande mikroorganismer som når patienter.

För att säkerställa att adekvata riskreducerande åtgärder vidtas, behövs samarbete mellan berörd verksamhet, projektansvarig samt entreprenör i god tid inför byggstart samt kontinuerligt under byggnationsprocessen. Avstämningar med vårdhygienisk expertis bör även ske innan byggstart.

Utförande

Planering inför byggarbete

Innan arbetet påbörjas ska planering ske i god tid mellan projektledare Västfastigheter (VF), berörd enhetschef (EC) / verksamhetschef (VC) och SÄS Lokalenhet samt Vårdhygien.

Projektledare redogör för omfattning och karaktär av arbetet som kommer att utföras på enheten. EC/VC anger om speciella förhållanden enligt nedan föreligger på enheten.

Tillsammans görs en vårdhygienisk analys vad gäller vårdhygieniska risker..

Efter planering och genomgång av checklista ([bilaga 1](#)) ifylls samverkansdokumentet ([bilaga 2](#)).

Ansvarsfördelning

Lokalenheten SÄS

- Ska bedöma omfattning av aktuellt byggprojekt och omfattningen av andra samtidiga byggprojekt, för att i samråd med verksamhetschef och Västfastigheter, föreslå alternativa transportvägar.

- Ska kontakta enhetschef/verksamhetschef inför aktuellt byggprojekt så att hen kan förbereda sig inför planeringsträff med Västfastigheter.
- Ska samverka med Intern service gällande ombyggnation.
- Ska ansvara för att vid behov informera andra enheter eller funktioner om byggverksamheten.

Verksamhetschef (VC)/Vårdenhetschef (VEC)

- Ska vid projektering ange om speciella förhållanden föreligger på enheten, såsom känslig verksamhet (patienter med nedsatt immunförsvar), känslig utrustning, smittrisk för hantverkare (t.ex. tuberkulospatienter och vissa laboratorier).
- Undersöka om byggarbetet kan förläggas till tider då vårdverksamhet normalt inte bedrivs i lokalerna.
- Tillser att hantverkare är informerade om skyddsåtgärder som handdesinfektion, handskar, förkläde, visir, andningsskydd och vid arbete på t.ex. operationsenhet, behovet av skyddskläder.
- Tillser att smittrening är utförd så att hantverkare kan arbeta riskfritt.
- Tillser att smittfarligt material är undanplockat vid byggnationens start.
- Tillser att lokalen är tömd på all utrustning och liknande som är känsligt för byggdamm. Utrustning som inte går att flytta täcks med plast.

Informerar personalen om att byggarbetsplatser är förbjudna områden och att avspärrningar ska respekteras. Säkerställ att personalen har kunskap om vilka åtgärder som behöver vidtas för att patienter inte ska utsättas för byggdamm, exempelvis hålla fönster mot byggområden stängda. Presentationsmaterialet [Om- och nybyggnation i vårdlokaler, vårdhygieniska risker, förebyggande åtgärder och samverkan vid SÄS](#) kan användas i detta syfte.

- Bedömer behov av och beställer utökad städfrekvens i de delar av verksamhetens lokaler som gränsar till byggområdet.

Beställning av utökad städning ska vara avtalat i god tid före byggstart.

Projektledare Västfastigheter

- I samråd med EC/VEC/Lokalenhet SÄS föra dialog om byggarbetet kan förläggas till andra tider då vårdverksamhet inte bedrivs i lokalerna.
- Kartlägga placering av luftintag till allmän- och specialventilation. Om tilluften sitter på marknivån inom byggområdet innebär det en risk för införande av mögelsporer.
- Bedöma om extra skalskydd behövs för fasader, balkonger och fönster som vetter mot byggarbetsplatsen. Skalskyddet innebär även restriktioner att öppna fönster och att vistas på balkonger och uteplatser. Fler exempel på skalskydd är tätade fönsterlister, helt igentjupade fönster och balkongdörrar, borttagande av handtag, inplastad fasad. Andra åtgärder kan vara att bevattna bygget, bygga ett avskärmande plank mellan bygget och fasad som vetter mot bygget.
- Bedöma eventuell påverkan av vattensystem.
- Ska tillse tydliga skyltar för alternativa vägar (framkomligheten måste säkerställas vid akuta händelser).
- Tillsammans med Vårdhygien informera utförare (entreprenör) om skyddsåtgärder i projektet. (bilaga 1).
- Under så lång tid som byggprojektet pågår, regelbundet ~~fortlöpande~~ övervaka att skyddsåtgärder mot dammspridning efterlevs.
- Utsedd utförare informeras om skyldighet att kontakta EC/VC och Lokalenheten innan arbetet påbörjas, och om förändring av arbetet inträder.
- Informera arbetsledare/hantverkare om vikten av att bara vistas inom det område som krävs för att utföra arbetet.
- Bedöma behov av byggstädning gällande utförande, kvalitet och omfattning. Normalt krävs utökad städfrekvens i byggområdet (daglig frekvens liksom byggstäd efter byggprojekt).

- Bedöma lämpliga transportvägar för hantverkare och för byggmaterial. Personal och materialförsörjning till byggarbetsplatsen bör inte beröra aktiva vårdlokaler.
- Bedöma lämpliga transportvägar för rivningsmassor och annat avfall. Bör inte ske via lokaler och transportvägar som är aktiva vårdlokaler. Använd yttre bygghissar om möjligt. Om befintliga hissar används avdelas och märks hiss som enbart används för byggtransport. Denna hiss ska vara avstängd för övrig verksamhet.
- Tillse tydlig skyltning.
- Avskärma byggarbetsplats mot övrig verksamhet, t.ex. dammskiljande vägg eller tät barriär/inplastning som vid asbestsanering. Ansvarar för att riva dessa efter arbetets avslutning.

Entreprenör/hantverkare

Ska under projektets gång:

- Arbeta med stängda dörrar.
- Eftersträva undertryck i rummet (om möjligt minimera tilluft, frånluft skyddas med planfilter); sker i samråd med driftavdelningen. Tänk på att tryckförhållanden ändras vid öppet fönster.
- Använda utrustning/verktyg som minskar dammspridning, t.ex. bormaskin med dammsugare.
- Lägga alla rivningsmassor i vagnar som ska vara väl övertäckta t.ex. med våta lakan under uttransport.
OBS! Torka av hjulen vid invändig transport!
- Dammsuga och våttorka vid avslutad arbetsdag eller oftare vid behov
- Byta våta lakan/klibbmattor/våta mattor.
- Utföra extra städning om så erfordras.
- Tillse att arbetsområdet inte utökas. Material/avfall får inte ställas utanför arbetsområdet.

- Markera med tydlig skylt som visar att Västfastigheter genomför ett byggprojekt.

Ansvarig serviceorganisation

Tillser att utförd lokalvård är av tillräckligt god kvalitet i sjukhusmiljö (kan vara annan organisation än Fastighet, stöd och service (FSS)).

Se [Servicewebben/Produktion och nära service/Lokalvård](#), Regionstyrelsens [Riktlinje för städskvalitet i Västra Götalandsregionens vårdlokaler](#) samt [Rutin för periodiskt underhåll, byggstäd och flyttstäd](#) (intern rutin för FFSS).

Uppföljning

Vid diagnostiserad Aspergillusinfektion eller Legionellainfektion som bedöms kunna varavårdrelaterad, ska anmälan göras i Med Control och tas upp i Gröna Korset.

Arbetsgrupp

För innehållet svarar

Jennie Wessbo, strateg, lokal- och service, SÄS, *sammankallande*

Carina Olander, utvecklingsledare, lokal- och service, SÄS

Maria Nelson, hygiensjuksköterska, vårdhygien, SÄS

Jenny Andersson, hygiensjuksköterska, vårdhygien, SÄS

Patrik Eriksson, fastighetsförvaltare, Västfastigheter

Mikael Joensuu, verksamhetsutvecklare, Fastighet, stöd och service

Källförteckning

- Servicewebben, Västra Götalandsregionen.
<https://regionservice.vgregion.se/RNS/prodnarservice/rena-lokaler/>
- Riktlinje för städskvalitet i Västra Götalandsregionens vårdlokaler
<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrande-dokument>
- Rutin för periodiskt underhåll, byggstäd och flyttstäd. (intern rutin inom förvaltningen för fastighet, stöd och service (FFSS), Västra Götalandsregionen.

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

<https://insidan.vgregion.se/forvaltningar/sodra-alvsborgs-sjukhus/styrande-dokument>

- Byggnation och vårdhygien - Vårdhygieniska aspekter vid ny- och ombyggnation samt renovering av vårdlokaler 4:e upplagan.
[2688917 SFVH Byggnation och vårdhygien BOV 2025-06-24.pdf](#)
- [Legionella - åtgärdsprogram vid Södra Älvsborgs Sjukhus](#)

Bilaga 1, Checklista för att förhindra spridning av damm och vattenlevande mikroorganismer

Innan byggarbeten	Ej aktuellt	Genomfört	Den ansvariges namn	Datum
Planera byggarbeten i samråd med enhetschef.				
Kontakta vårdhygien.				
Kartlägg placering av luftintag till allmän- och special-ventilation. Risk vid tilluft i markplan.				
Behövs skalskydd* för att förhindra att byggdamm tränger in i vårdlokalerna?				
Kontakta Intern service och/eller annan städorganisation.				
Genomgång av transportvägar för byggmaterial och hantverkare (ute och inne).				
Kontrollera att utrymmen är tömda på känslig utrustning.				
Utrustning som inte går att flytta täcks över med plast i samråd med verksamheten.				
Placera ut våta lakan/klibbmattor på golv.				
Avskärma byggarbetsplats mot övrig verksamhet, tät barriär.				
Skapa undertryck i rummet om möjligt (minimera tilluft, frånluft skyddas med				

Innan byggarbeten	Ej aktuellt	Genomfört	Den ansvariges namn	Datum
planfilter). Sker i samråd med driftavdelningen.				
Använd byggfläkt med filter för dammfiltrering.				
Tejpa för dörrar om möjligt (i samråd med verksamheten).				
Kontrollera att det inte finns hål ovan undertak som kan orsaka dammspridning mellan rum.				
Informera kringliggande enheter om planerat byggprojekt. När? Var? Omfattning? Exempelvis för att kunna planera alternativa vägar.				
Kontrollera när nästa storstädning planeras i bygglokal.				
Byggstädning ska genomföras efter större bygg- och serviceåtgärder.				
Säkerhetsåtgärder för att förhindra spridning av vattenlevande organismer via vattenledningar.				
Om- och nybyggnation i vårdlokaler, vårdhygieniska risker, förebyggande åtgärder och samverkan vid SÄS				

*Skalskydd.

Ex. Restriktioner att öppna fönster och att vistas på balkonger och uteplatser. Tätade fönsterlister, helt igentejpade fönster och

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

balkongdörrar, borttagande av handtag, inplastad fasad, avskärmande plank mellan bygge och fasad som vetter mot bygget.

OBS! Utrymningsvägar får inte blockeras. Ange tydligt vilka fönster och balkonger som kan öppnas och vilka som inte kan öppnas under byggtiden.

Ta ställning till om balkonger och uteplatser ska stängas av.

Personal som tar raster utomhus ska vara ombytt till privata kläder.

Bilaga 2, Checklista för samverkansprojekt bygg

Ansvarig från lokalenhetenSÄS (Namn och telefonnummer):

Ansvarig projektledare för Västfastigheter (Namn och telefonnummer):

Ansvarig Enhets/Verksamhetschef inom SÄS (Namn och telefonnummer):

Ansvarig entreprenör (Namn och telefonnummer):

Ansvarig förvaltningen för fastighet, stöd och service (FFSS):

Vårdhygien, telefonnummer: 033- 616 2904 (alternativt namngiven
kontaktperson, telefonnummer):

Bilaga 3, Informerande bildspel

- [Om- och nybyggnation i vårdlokaler, vårdhygieniska risker, förebyggande åtgärder och samverkan vid SÄS](#)

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Södra Älvsborgs Sjukhus

Innehållsansvar: Jennie Wessbo, (jenwe31), Enhetschef

Granskad av: Jenny Andersson, (jenol4), Hygiensjuksköterska

Godkänd av: Jerker Nilson, (jerni1), Chefläkare

Dokument-ID: SAS9642-738863596-69

Version: 6.0

Giltig från: 2025-09-11

Giltig till: 2027-09-11